

VIERASKYNÄ

Julkishallinto hampaaton internetissä

(Helsingin Sanomat 3.11.2009)

Virallinen tieto sikainfluenssasta jää internetissä salaliittoteorioiden ja roskajournalismin varjoon, kirjoittaa **Jukka-Pekka Puro**.

Kiinnostava uutinen synnyttää usein seuraavana päivänä vilskettä internetissä. Näin kävi esimerkiksi viime viikolla, kun tiedot sikainfluenssan leviämisestä ja rokotuksiin kohdistuneista epäluuloista tulivat julkisuuteen.

Ihmiset alkoivat etsiä lisää tietoja Google-hakukoneella. Kuhina kävi kovana sekä julkishallinnon virallisilla että yritysten, yhteisöjen ja yksittäisten henkilöiden ylläpitämillä sikainfluenssasivustoilla. Keskustelu kiteytyi yksinkertaiseen kysymykseen: pitäisikö rokotusta ottaa vai ei?

Maailman suurin internetin hakukone Google on hyvä julkisen keskustelun peilikuva. Tapaa, jolla Google asettaa sivustoja tärkeysjärjestykseen, on arvosteltu. Tavallinen ihminen löytää kuitenkin sen avulla helposti ja nopeasti ajantasaista tietoa.

Karkea nyrkkisääntö on, että ihmiset luottavat eniten kymmeneen ensimmäiseen hakutulokseen. Listan alkupää kertoo siis paljon siitä, mitä sikainfluenssarokotuksesta Suomessa ajatellaan.

Koemielessä 27. lokakuuta tehty Google-haku sanoilla ”sikainfluenssa” ja ”rokotus” osoittaa hyvin, miten edellispäivän uutinen heijastuu seuraavaan päivään.

Haun tulos on lohdutonta luettavaa. Ensimmäisenä listalla on virallista tutkimustietoa, edustava Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sivusto ”thl.fi – kysyttyä”, mutta siinä ei näy suoria viittauksia hakusanoihin.

Tutkimusten perusteella tiedetään, että tietoa etsivän katse kääntyy yleensä ensimmäisenä tuloksissa näkyviin avainsanoihin. Kuinka moni hakukoneen käyttäjä siis avaa thl.fi:n linkin, kun kaikissa seuraavissa hakutuloksissa ”sikainfluenssa” ja ”rokotus” näkyvät otsikossa?

Toinen hakutulos vie sivustolle Suomi24, jonka sisältöihin mikään ulkopuolinen taho ei käytännössä voi vaikuttaa. Suurin osa keskustelusta onkin merkityksetöntä arvailua ja viittauksia villeihin salaliittoteorioihin.

Kolmantena tarjotaan sivustoa sikainfluenssa.biz, mikä on jo huolestuttavaa. Se näyttää hyvältä ja uskottavalta, mutta oikeastaan kyseessä on hurlumhei-henkinen skandaalisivusto, jonka uutiset edustavat osin lajityyppiä ”Elvis elää”.

Neljäntenä hakutuloksena on MTV3:n uutinen. Sen jälkeen tulee tiede.fi, Wikipedia ja lehtiuutisia.

Kymmenentenä listalla on sikainfluenssa.fi, joka sikainfluenssa.bizin ohella edustaa yksityistä tahoja kärkikymmenikössä. On valitettavaa, että biz peittoaa niin selvästi

fi:n, sillä jälkimmäisellä on paljon informatiivisempi ja tasapuolisempi ote rokotteen ja sen mahdollisiin ongelmiin.

Koehaun keskeisin tulos on kuitenkin se, että kymmenen listalla on vain yksi virallista lääketieteellistä auktoriteettia edustava sivusto, huomaamaton thl.fi. Yhdenkään sairaanhoitopiirin, ministeriön tai kunnan ohjeet eivät päässeet edes kahdenkymmenen listalle.

Rokotteeseen liittyvä tutkimustieto, rokottamisen hyödyt ja pienet riskit jäävät salaliittoteorioiden ja internetin roskajournalismin varjoon.

Julkishallinnon näkymättömyys internetissä johtuu muun muassa siitä, että sen sivut eivät ole mukaansatempaavia. Niin kauan kuin Suomessa ja muissa länsimaissa ei toteuteta internetsensuuria Kiinan tapaan, arveluttavatkin tahot voivat saada enemmän huomiota kuin ne ansaitisivat.

Julkishallinnon ei pitäisi olla näin hampaaton. Internetin julkisuuden hallintaan on olemassa toimivia strategioita, joita ei jostain syystä käytetä, vaikka ne ovat kiinteä osa pandemian hoitamista.

Jos kyseessä on tietoinen linjaus, sitä voi vain hämmästellä. Jos taas kyse on siitä, että internetstrategioita ei osata soveltaa käytäntöön, on syytä huolestua. Harjoitteluun ei ole mahdollisuutta, jos maahan leviäisi esimerkiksi lintuinfluenssapandemia, jossa kuolemien määrä olisi aivan toista luokkaa kuin sikainfluenssassa.

Nykytilanteessa ei ole ihme, että terveydenhuollon ammattilaisetkin epäröivät rokotusten ottamista. Vaikka heillä on käytettävissään alan tutkimustieto, internetissä käytävät keskustelut koskettavat heitäkin.

Suoranainen ihme olisi, jos muu väestö – etenkin lapset, nuoret ja heidän vanhempansa – ei epäröisi. Sairastumisen kannalta riskialttein ryhmä muodostaa käsityksensä asiasta ensisijaisesti juuri internetin avulla.

Jukka-Pekka Puro

Kirjoittaja toimii mediatutkimuksen
määräaikaisena professorina Turun
yliopistossa.

HS.fi

Onko internetistä hankalaa löytää virallista tietoa? HS.fi/keskustelu